

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).

PREȚIUL:

Pe un an . . . . 4 fl.

Pe jumătate de an 2 fl.

Pe un pëtrac de an 1 fl.

Pentru România și
străinătate 14 frc.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

P o p a C o j o c .

Curând după suprimarea revoluției dela 1848 în Ungaria, tinărul Împărat Francisc Iosif a vizitat Ardealul. I s'au făcut ovațiuni din partea Românilor și, pe unde trecea, îl saluta poporul în frunte cu preoții. Între acei preoți, care l-au salutat, a fost și popa Cojoc dintr'un sat din sudul Ardealului. Acest preot iera în vârstă de vr'o cincizeci de ani. Împăratul adresa câte-o vorbă două fiecărui preot și uneori și bătrânilor mai respectabili dintre țărani. Cum s'a potrivit, cum nu, Împăratul a întreat pe preotul Cojoc, dacă are copii.

— Am, majestate. Sânt toți aici.

Și din șirurile poporului au ieșit patru flăcăi unul de vr'o douăzeci de ani, și ceilalți trei fiecare mai timăr decât cealalt cu un an. Împăratul s'a uitat la flăcăi, s'a uitat lung la popa, s'a întors apoi spre generalii din suita sa. Generalii s'au apropiat, privind cu mirare. Popa iera un voinic înalt, plin de viață, flăcăii asemeni de voinici, zdraveni și frumoși.

— Să trăești, părinte, și să-ți trăească flăcăii ! O să facem soldați de frunte din iei.

Generalii continuau să șoptească între dânșii ; Împăratul se uita cu ochii plini de zîmbet la flăcăi : ierau Români, acei Români pe care s'a răzimat imperiul habsburgic în vremuri de grele primejdii, voinicii lui Iancu, care a ținut streajă tronului, când resvrătitorii lui Kosuth au amenințat cu ruină colosul imperiului.

— Să trăești, părinte, doi flăcăi, să-i duc cu mine la Viena.

Garda imperială a fost totdeauna compusă în majoritate din Români, mai ales Năsăudeni și Bănățeni, băeți din cele două „confinii militare“ care dedeau două regimente de grăniceri : păzitori de plaiuri în timp de pace, purtători de steaguri și avangarda oștirilor imperiale în vremuri de război. În garda imperială Românii ierau în majoritate, nu numai căci Împărații cunoșteau credința și alipirea lor de tron, ci și pentru că ierau toți voinici ca brazii și frumoși mai mare dragul.

— Cum poruncește Măria Ta, răspunsă preotul. Când le-o veni vremea. am să dau cu drag și pe aști-alalți doi și pe cei mai mărunți să slujască țara și pe Împăratul.

— Numai pe unul ți-l mai vrem, că prea ie voinic. Unul să-ți rămăe acasă, să-ți sprijine bătrânețele, zise Împăratul, familiar acum cu preotul și încântat de iel și de băeții lui.

Pentru bătrânețe avem noi alții mai mici. De va vrea Dumnezeu, vor crește mari spre bucuria și mângăerea noastră. Și apoi avem și fete.

— Mai ai copii, părinte ?

Mai am, Măria Ta ! Dacă te înduri să-i vezi, sânt aici.

Împăratul n'a răspuns, a zîmbit numai clipind din ochi și a sărit din șea jos, apropiindu-se de mulțimea poporului. Câți-va din generalii au descălecat și iei.

Popa Cojoc și-a adus copiii. Împăratul s'a dat un pas înapoi, crezându-se ori mistificat ori batjocorit. Ierau trei fete mari, frumoase și frumos îmbrăcate, în urmă doi flăcăiandri, subțiri și îndrăzneți la umblet, apoi patru copii mai tineri. Preoteasa venea în mijloc, și de o parte și de alta a rochiei i se țineau doi copii mai mici, ear în brațe purta alți doi cojocei de fașe, gemeni. Iei au venit în fața Împăratului făcând un grup cu cei patru flăcăi. Ierau șapte-spre-zece suflete, o spuza de copii, și toți ai popii. Asemănarea tipului copiilor și buna-credința a popii au liniștit pe Împăratul, care la început n'ar fi crezut în schimbul împărăției sale cu un toiag de cerșetor, că toți acești copii sânt frați dela un tată și dela o mamă.

— Ce ziceți domnilor, de lucrul acesta ?

— Ie o minune, Majestate, o minune, răspund generalii.

Bătrânii generali nemți credeau, că ie o minune lucrul, că tinărul popor al Românilor poate da probe de atâta fecunditate. Împăratul bate pe umăr pe popa Cojoc.

— Ai avere ?

— Am câtă a dat Dumnezeu !

— Și ce zici, când te gândești că ai atâția copii ?

— Ce să zicem Măria-Ta ? Noi nici nu ne gândim când îi facem, nici nu ne batem capul cu iei când îi avem. Ne sânt grei până sânt mici. Dacă apucă să crească, ne sânt de ajutor, că nu mai muncim cu brațe străine. Copii sânt averea Românului, și apoi noi Ro-

mâinii de copii și de coate goale nu ne plângem niciodată!

Generalii ascultau vorbele popii cu atențiunea omului, care ar auzi pe altul povestind de o călătorie în lună. Împăratul își strânse sprincenele, ca izbit de-o lumină puternică: par'că înțelegea acum de ce se plâng cele două națiuni conlocuitoare ale Ardealului, Ungurii și Sașii, că Românii se lătesc și învie, ear iei se răslătesc și se pierd. Numărul birue! Românii număr vreau să aibă, și număr au, și câtă vreme Sașii caută averea în bani și Ungurii în fala exterioară, Românii au coatele goale și zic că averea sânt copiii!

Împăratul a luat pe flăcăii lui Cojoc la Viena. Ca să-și susție familia — mai ales însă ca o recompensă, sau ca un premiu pentru „merite“ — Împăratul a poruncit să se dea popii Cojoc o penziune de cincizeci de florini pe lună, până când „cel din urmă copil va fi mare.“

Au trecut într'acestea ani mulți. Austria purtase războaie cu Prusia și cu statele nordice italiene. Împăratul îmbătrânise.

Iera pela 1880.

Intr'o zi cancelarul anunță Împăratului, că un bătrân preot român vrea să aibă audiență. I se acordă.

Preotul, un om bine făcut, de vr'o optzeci de ani, împunător cu statura lui, cu fața blândă, cu părul cărunt de tot și cu barba albă, spune Împăratului că iel ie popa Cojoc. Împăratul, lucru înțeles, îl uitase.

Preotul îi amintește întâlnirea de acum trei-zeci de ani. Împăratul își aduce aminte și, Împărat cum iera, s'apropie respectuos de venerabilul bătrân ca să-i strângă mâna.

— Cum o mai duci, părinte?

— Bine, Măria-Ta, audă-ți Dzeu rugăciunea și te ție Dumnezeu, ca să ne stăpânești cu pace și cu dragoste!

— Și ce-ți fac copiii?

— De aceea am venit, Măria Ta. Fetele le-am măritat, mai pe aproape, mai pe departe, cum le-a fost scris și cum a rânduit Dumnezeu. Dar cu fetele nu faci casă; iele sânt date și date rămân. De băeți mi-i jale, Măria Ta. Trei mi-au murit la Cănecreț *) și doi acolo cu Pământejii *) — trei sânt cătane aici în Beci *). Am avut opt feciori, toți opt au slujit Măriei Tale, cătane cu credință. Acum am acasă unul singur unul, al optzecelea copil pe care Măria Ta nu l-ai văzut atunci, căci ie născut în urmă, și vrea stăpânirea să mi-l ducă și pe iel cătană. Io-s bătrân și preoteasa bătrână, și mila Măriei Tale n'o mai avem, că mi-au rupt-o și ne-au spus că bani nu ne mai dau, pentrucă cel din urmă copil ie acum mare. Și vreau să ni-l jure sub steag, și noi nu putem munci, că'n iel ni-i toată puterea — și-am venit să cad la picioarele Măriei Tale să te rog, să ne cruți băeatul, că opt băeți am avut și pe toți opt cu dragoste i-am dat în slujba împărăției, dar pe al nouălea nu putem că sântem neputincioși, și io cu baba mea nu mai avem pe nimeni.

Opt soldați să dai țării! Împăratul, mișcat, se pimba prin sală. Deodată s'oprește.

— Părinte! Opt băeți ai avut, și opt băeți au fost soldați. Mai ai unul; lasă-l și pe acela să fie soldat!

Și popa Cojoc s'a întors acasă. Are să-l dea și pe-al nouălea! Are să-l dea.

Doi dintre băeții lui Cojoc, amândoi căpitani în Viena, au fost puși în disponibilitate prin ordin împă-

rătesc. Iei aveau să ia leafă îndoită, cu condițiunea să îngrijească de bătrânii lor părinți cât îi va mai ținea Dumnezeu cu zile. Iera frumoasă, iera vrednică de un împărat porunca ce-a dat-o Împăratul, și popa Cojoc putea să se mândrească și să spue tuturor vorbele Monarhului:

„Opt copii am avut, și toți opt au fost soldați! Am mai avut unul, și l-am dat și pe acela soldat, ca să se pomenească de popa Cojoc și de băeții lui!“ *)

*) Probă din „Versuri și proză de G. Coșbuc. (V. nrul viitor.)

CRAIASĂ...

*Din nalte sfere și senine
Incet și măiestos cobori:
Zeița Primăverei vine,
Crăiasa mândră între flori.*

*Plutind a lene te apropii
Cu blând și inspirat suris,
Ușor aluneci, — închizi ochii,
Infiorată de abis...*

*Abisul este lumea asta
Atât de rea în infinit,
E însași soartea mea, nefasta,
Lipsită d'auriul zorit...*

*Dar tot cobori, îți știi menirea,
Să-mi luminezi amarul trai,
Să faci să-mi scîntee privirea
De dragi nădejdi în dulce rai...*

*Cutrămurat, privesc spre ceruri,
Din adîncimi de suferinți
Mă'nalt, palpit și ard de doruri....
In sfere tu radios te alinți...*

*Par'că mă ved departe 'n veacuri,
In alte lumi, de fericiri,
Unde s'aud divine glasuri,
Unde lucesc de foc priviri...*

*) Königsgrätz, Piemont, Viena.

— Deodată te-ai oprit . . . Și falnic
Un semn îmi faci, tu, chemător.
Nebun mă sbucium eu. Năvalnic
M'atrage chipu 'ncântător . . .

Și te-am ajuns . . . Să-mi fii iubilă
Crăiasa vieții de acum,
Zeită tu, ce-ai fost menită
Să înflorești pustiu-mi drum !

Sibiu.

Viorel.

Șipotul lui Roman.

— Nuvelă. —

De Ioan Bota.

Sub poala falnicului munte „Presaca“, în parte de câtră apus a satului Rîpeni, se întinde un covor verde de fenaț, preserat mai des ori mai rar cu mulțime de alun, mesteacăn, frasin și alte.

Acest covor puțin costos și colinos, de partea de câtră miază-zi se sfârșește în un părauaș, acoperit de alunet și vecinic murmurător; iar în partea de câtră miază noapte se sfârșește la marginea frumoasei păduri ce acopere romantica piatră „Presaca“.

Aproape de marginea din sus al acestui urieș covor, se află „Șipotul lui Roman“, cu cea mai bună apă de munte, din întreg muntele Rîpenilor.

Multe închinațiuni evlavioase de cerere și mulțumită au vezut tufele din jurul acestui izvor, dela cei ce veneau se prânzască ori se cineză pe țelina verde de lângă acest șipot rător; dar mai multe șoapte dulci a îngânât țurăitul acestui șipot în decursul timpurilor, dela cei ce în focul dragostei își destăinuiau secretele din nevinovatele lor pepturi.

Pe țelina nu de mult cosită din partea stângă a șipotului, cu capul răzâmat pe ostenita-i mână ședea Nițu, un june de 20—22 de ani, privind la vasul ce-l pusese sub șipot; cu gândul la viitorul său: iar cu urechile asculta pe nu știa cine, care apropiindu-se tot mai tare de șipot se căsnea să învețe a cânta în frunză și care era îngânată de șgomotul ce-l făceau oameni cosând, ascuțind și bătânduși coasele.

Nițu vîzînd că cel ce zice în frunză, se apropie prin alunet tot mai tare de izvor, aștepta cu neastîmpăr se vadă cine e.

Era Anuța, fata badii Vasilie bogătanul din Rîpeni. Ea mergea purtînd într-o mână vasul cu care voia se ducă apă dela șipot, iar în cealaltă mână avea o creangă frunzoasă de alun, cu carea își făcea vînt, căci era o căldură ca tot deuna pe vremea coasei.

Nici odată Nițu nu a vîzut o fată atît de frumoasă, de și se împlinise anul de când începu a cerceta șezătorile din Rîpeni.

Anuța trăsări când vîzu pe Nițu sub tufa de alun, și doi trandafiri îndată îi eșiră în obrăjorii ei albi ca crinul, pre cari îi împodobiau ochii ei negri și rîzători ce luceau ca doauă mure, sub pălăria ei albă de pae.

Nițul vîzînd pe Anuța îndată alergă la șipot și și ferî vasul de sub șipot, care de mult se umpluse.

Anuța fiind copilă abia în al 16 lea an al vrîstei, din „bună ziua“ încolo nu îndrăsnî a mai întinde vorba.

Nițu îndrăsnî cu fetele, ca ori care june ce umblă prin șezători, începu a întrea pe Anuța, că cum îi place la munte, mai au mult lucru cu fînul și alte multe; ba în cele din urmă luându-o de mână, începu a se desmerda cu degetele ei pîrlite de arșița soarelui.

— De când te-ai făcut așa frumoasă Anuțo? cum de nu ai venit nici odată în șezătoare și la jocul satului?

Anuța drept răspuns își plecă capul, îi părea că nu numai oamenii ci și frunza de pe munte se uită la ea. Se temea adecă, că gurile rele ar spune-o părinților, și apoi cu ce obraz va mai privi ea în ochii lor?

Și avea motiv să se rușineze căci Nițu n'a lăsat-o de mână până nu a furat o sărutare nevinovată de pe fragedele ei buze.

— Fi liniștită Anuțo, că nu ne-au vezut, numai Dzeu și frunza codrului, din jurul nostru, o mîngăe Nițu.

Anuța luânduși vasul cu apă, care se umpluse cam de mulțor, plecă voioasă și cu pași repezi, uitându-se din când în când în spre șipot sau mai bine zis spre Nițu care o urmă cu ochi până se perdu pintre alunet.

— Pare că s'a mai depărtat șipotul acela Anuța dragă, zise tatăl seu cătră fetiță, carea abia apucă se lase vasul și să se piarză cu grebla printre tufe, dinaintea tatălui seu, ca se nu o ghicească.

— Au fost mulți la șipot după apă, și eu nu m'am îmbulzit, zise Anuța făcînduși de lucru cu fînul după o tufă de alun.

În aceia zi Anuța a fost mai harnică că tot deuna. — Adunînd la fîn mai arunca pe furiș, câte o privire la oamenii de pe fenațele din „Doștină“. Avea și ea acuma gânduri . . .

*

Era Luni sara, una din sările cele senine și pline de fermec ale lui August. Luna înfocată și mare cât o roată de car se ivea de după „Măgură“ isgonind cu gingașele și argințiile ei raze întunerecul de pe romantica comună Rîpeni.

Satul Rîpeni este unul din frumoasele sate de pe sub poalele munților Apuseni.

De a lungul satului curge o vale șerpuitoare, cu apă cristalină de munte, a cărei isvoare se află aproape de „Geamăn“ lângă vestita „Detunată“ din munții Apuseni ai Transilvaniei.

Pe ambele țărmuri ale acelei văi se află sălci și plopî înalți, cari servesc de scut frumoaselor grădini, contra acelei văi când esundează.

Grădinele depe ambiț țermuri ai văii ascund casele mai rare ori mai dese ale sătenilor, la cari abia vârfurile acoperișelor se vîd dintre înalții și deșii pomi.

La capătul satului din jos se află curți domnești, ruinate în anul 48, pe lângă cari trecînd oameni mai bătrâni oftează adînc, — aducîndu-și aminte de vitregile timpuri ale iobăgiei.

Abia înserasă și prin satul Rîpeni domnea cea mai mare liniște; numai drăgălașii și nevinovații oaspeți ai toamnei, greurușii de viță făceau un sgomot monoton, și totuș atît de încântător încât i-ai fi tot ascultat; căci ei ne povestesc sosirea toamnei și coacerea strugurilor.

Preste un ceas dela această tăcere, satul Rîpeni nu mai era acela: mai multe grupe de fete și neveste, la anumite locuri în comună se adunaseră și torcîndi cântau câte-o doină de resuna satul.

Dacă ai fi stat în „Gruiu“ la biserică, privind spre sat, ai fi deosebit multe coruri de cântăreți. Deoparte ai fi auzit pe femeile cele mai vrîstnice, reînprospătânduși în minte suvenirile trecutului, prin câte-o doină de pe timpul când era „lumea lume“ . . . De altă parte ai fi deosebit cântecul fetelor însoțit de câte un flueraș dibaci; iar în alt loc ai fi deosebit o zicală puternică din fluier, urmată de chiuiturile junilor jucători. Cu un cuvînt decă ai fi stat în „Gruiu“ la biserică, ai fi crezut că în satul Rîpeni sunt 10—15 oșpețe.

La „Albești“ în sălci, fetele s'au fost adunat și povestind torceau pe întrecute, așa ca în puțină vreme se facă sporiu mult, cu care se și poată plăti urechea acasă la parinți, ca aceia se nu poată zice, că înzădar au eșit în uliță sara la tors. Așa's unii parinți și cu deosebire unele mame pretind prea mult dela ficele lor.

Toate fetele povesteau mai de una mai de alta, numai Anuța sta la o parte, fără se vorbească multe. Ea nu mai fusese cu furca sara pe uliță și de aceia ea se mai gîndea și la aceia că ce vor gîndi oare parinții ei când vor afla că și ea se numeră între fetele cele mari . . .

Preste câteva minute o ceată de juni se apropiară de torcătoare cari ședeau pe două scaune lungi de piatră și torceau.

(Va urma.)

E l e g i e.

(Poesie în prosă.)

Lui F.

Pe un fond sînin de un albastru atît de frumos, trece un chip trist și îngîndurat.

Salcia trîmură lin, scuturîndu-și frunza în pîrăul ce curge, povestind cu glas murmurător, tot ce a vîzut în calea sa, și tot ce a auzit în lungul sîu drum.

Susuitul zefirului, care face să trîmure frunza, și încrește ușor fața limpede a apei, pentru Ea n' are nici un farmec. Capul seu mic, se lasă ușor pe sînu-i de fecioară și gîndul ei zboară departe la un chip iubit și atît de dorit.

În tainele creerului ei se ivesc niște tablouri așa de plăcute, cât le ar tot privi. Scena, pe care o zărește cu ochii sufletului seu, deșteaptă în inima-i un foc ce i s'a părut că nu mai arde, ci de abia licură când și când.

Înainte cu un an, chiar cu un an mai înainte, ce fericită era ea știindu-te pe tine alătura! Ce farmec avea atunci murmurul rîului, și cât de frumos lumina raza palidă a lunei chipurile voastre!

În sîrile de farmec pline, când treceți braț la braț pe drumul bătătorit, câte taine n'o fi auzit salcia și câte cuvinte n'a fi fost prinse pe aripile vîntului de seara! Atunci ea nu era tristă, fruntea-i albă era inundată de bucurie și prin întreaga-i ființă trecea un cald val de fericire. Atunci, pentru voi lumina luna plină pe întinsul câmp ceresc, pentru voi adia zefirul prin frunzișul, ce se întindea pe marginea cărării, de voi povestea rîul în murmuru-i deșteptător de vise, și luceafărul, pentru voi își trîmura chipul înfocat în oglinda undulătoare a apei. Atunci, nu era lumea, de cât pentru voi, tu pentru ea și ea pentru tine!

Cât de iute au trecut însă aceste toate!

Azi, sîninul frumos al ceriului, e o coloare albastră spălătăcită; luna, un astru mare fără viață; murmurul apei, un sgomot surd care te face nervos, și zefirul un vînt rece ce și face fiori. . . . Azi, nimic n' are farmec, nimic nu e vesel, totul e trist și respingător! Azi lipsește nota veselă, care să le dea viață la toate, lipsește *El*, care să împodobească acest tablou, fără nici un decor, cu chipul lui luminos!

Unde e el oare? Se mai gîndește la ea, care deplînge în inimă fericirea-i visată, care caută îngeru-i stăpînitor de visuri? De ce nu mai vine oare, să lumineze în noaptea întunecoasă a sufletului ei? de ce nu, să readucă la viață și veselie sufletu-i îndurerat și nemîngăiat?

„Oh, vino înger, pe care atît de mult te astîpt!“ — să roagă ea jalnic. — Vino, de razimă-ți capul pe umărul meu, ca alte dăți! vino, de ascultă cât de tristă bate inima mea în lipsă-ți! vino, de răcorește focul sufletului meu, sărutînd buzele, cari te așteaptă de atîta timp! vino în brațele mele, cari te doresc, să nu te mai piardă nici odată . . . nici odată! . . .

„Sboară zefirule departe și spune-i durerea mea; lucește-i lună calea gîndului seu și arată-i chipu-mi palid și trist, — și aduceți mîngăiere întristat sufletului meu! . . .“

A.

La Vatră.

București.

Presă din capitala României s'a supărat în zilele acestea pe „ziarul francez“, *Indépendance roumaine*, care și-a exprimat convingerea că o mărginire a libertății presei ar fi de lipsă și de folos.

Noi nu suntem de părerea aceasta.

Libertatea presei aduce mari faloase. Și nu libertatea face ca unele ziare să devie agenți stricaciosi, fie din punct de vedere politic, fie social, fie moral, fie estetic, ori fie din toate aceste puncte de vedere.

Eu vreau să vă comunic azi niște probe — două sunt de ajuns — relative la influența ce-o pot avea asupra gustului estetic ziarele care nu-și prea bat capul cu calcularea efectelor ce le poate avea literatura cultivată de ele.

De curînd apare un ziar serios, „*Drapelul*“. Sunt unele pene măestre, care-l alimentează. Și totuși, la cetiți următorul anunț, prin care își vestește o foiță și gândiți-vă ce poate să cuprînză un romar astfel anunțat :

COPILUL MARTIR

e numele interesantului roman a cărui publicare o vom începe poimîne.

COPILUL MARTIR

este povestirea *suferințelor sângeroase* ala unui micuț încăput pe mâinile unor *sălbateci torturatori* cari l'au asuprit și maltrat în modul *cel mai înfiorător*.

Peripețiile din

COPILUL MARTIR

aū *înduioșat* pe acei cari aū urmărit desoaterile *procesului din* cari a fost *extras acest emoționant roman*

COPILUL MARTIR.

Ziarele parisiene spun că *n'a fost om* în sala tribunalului, care să fie atît de tare în cât să nu plîngă la povestirea *chimurilor impuse*

COPILULUI MARTIR

de către *denaturații scelerații* cari la urmă l'au omorît pe

COPILUL MARTIR.

Nu sē mire nimeni dacā nu vorbesc de roman nimic. Dupā un astfel de anunț n'am fost curios sāl citeasc. Dar cātā lume nu-l citește ! . . .

De cāte-va zile apare un ziar proaspāt, „*Patria*“. Este ieftin, cinci bani, prin urmare este pentru popor. Foița-i poartā titlul „*Misterele Bucureștilor*“. Autorul nu subscrie și prin urmare nu știm pe-a cui mână a încăput aici estetica. Dar romanul îl avem și putem simți pe ce *fel* de mână a încăput.

Sā stāruim ceva mai mult asupra lui.

Situația inițialā : „Sē lāsase o noapte întunecată și grozavā. Spaima își întindea domnia. . . . Nicī un șgomot. . . .“

Cine nu simte, că 'n aceasta situație trebuie să aparā-o umbrā? Umbrā apare, prompt, cu „pași repezi și hotāriți.“

Pași repezi și hotāriți. . . Cine nu va ghici că o poftā strajnicā mână înainte hotārit și repede umbrā?

La un felinar, ea sē zārește. „E un om (până aici nu era sigur ce este !), un tînār înalt și subțire ca lumina; pērul negru, lung și lāsāt în voia lui. . . .“

Va fi poet? Nu sē spune, din faptul că sē oprește la o vitrinā de librărie, în astā noapte și cu toate că merge, unde — veți vedea unde — merge, deducem în tot cazul cu drept că are interese intelectuale.

„Cine e acest om? Ce voește el și unde sē duce? Nimeni nu știe. . . Dar noi îl vom urmări peste tot pînā vom afla totul.“

Romancierul îl urmăria va să zică. Nu-i cumva polițai și romancier?

Ajunge, tînērul

E o casā veche; pe poartā, în curte, spre ușa casei, ca Peneș Curcanul spre parapete. La fereastră vėzuse din stradā un trup frumos Bate la ușe, nu i sē deschide. „Aplicā“ urechile și ascultā. I sē pārea că „aude sārutāri, îmbrāșoșeri etc Putea sparge ușa, cānd nu e a lui?“ Nu! stați cā citām verbal: „Iată planurile pe cari le plānuia el acum.“

Dar, cine l'ar fi putut îndemna la aceasta, cine l'ar fi putut îndemna la o astfel de faptā brutalā?

Dupā ce a suferit ca un *Krist tirziu* de tot s'a hotārit să māl facā o încercare“.

Dupā ce a suferit ca un Crist!

Ce a suferit Crist este comparat cu ce suferă un cavaler, subțire ca luminare și cu pēr lung, cānd vine la ușa unei femei, care nu deschide.

Comparația aceasta este o „culme“ cum sē zice pe-aici, iar de trecut nu-ī nevoie să trecem mai nainte. Dincolo de ea, ce să māl cātām? Bun simț cel puțin? Poate fi aici bun simț? . . .

Acest fel de aparițiuni meritā de sigur atențiunea oamenilor serioși. Ele meritā să fie scoase la iveală și date judecāții generale a unui public māl luminat, decāt autorul.

Literatura aceasta nu poate să nu fie dāunătoare. Dacā cine-va și-ar lua oboseala să o urmăriască vreme māl lungā, să o supună unui studiu riguros și să publice acest studiu, el ar face de sigur un bun serviciu igienic lumēi românești.

PI.

Biserica și Școala.

În $\frac{3}{15}$ August a. c. reuniunea învățetorilor din tractul Halmagiului si-a ținut conferința sa ęstraordinară în orașul Halmagiu. Dupē sēvēșirea santei liturgii înpreunată cu chemarea Duhului sânt și părăstas pentru memoria reposatului Dr. G. Popa, membrii reuniunii aduđându-sē în sala școalei pārintele protopop Ioan Groza ocupānd locul presidial prin o vorbire acomodatā dechiarā conferința de deschisā. Dupā apelul nominal și raportul casarului, bibliotecarului și a controlorului sē trece la punctul pus la ordinea zilei adeca: Abzicerea biroului și alegerea aceluia pe un nou period de 3 ani. Michail Vidu în calitate de secretar în numele învățetorilor din tract multāmește Dlui protopop pentru esemplara conducere din anii trecuți și recomāndā învățetorilor o comisiune constatătoare din 6 persoane pentru formarea listei de candidare. Dupā $\frac{1}{2}$ ęra comisiunea reîntorcāndu-sā reportează prin referentul ei Ioan Sațó următoarele: Pe basa nouālor statute întārite de înaltul ministeriu fiind și cu privire la zelul manifestat față de reuniura recomāndā adunării urmatorului birou:

1. Presedinte : Michail Vidu,
2. Notar : Petru Magier.
3. Bibliotecar : Teodor Popovici,
4. Casar : Ioan Popescu,

5. Controlor : Traian Nicodin, la ce adunarea rēspunde cu; „Sē trāiascā! Ocupānd presidiul Michail Vidu multāmește învățetorilor pentru încrederea cu o au față de dānsul și permite că sē va nisui a lucra într'acolo ca reuniunea se progreseze întru toate. Fiind timpul înaintat dechiarā ședința I de închisā, iar celelalte puncte din program se vor desbate dupā amezai la oarele 3.

Reîntorcndu-sē membrii dela prānzul comun, presedintele prin o vorbire scurtā dechiarā ședinția II de deschisā.

Purcezānd conform programei sē ia la desbatere toate punctele care au durat până sarā la 7 oare. S'au făcut mai multe propuneri, s'au hotārit ca procsima adunare sē sē ținā în Iosășel posibil în luna Septembrie a. c.

Nemai fiind alte puncte puse la ordinea zilei presedintele prin o vorbire acomodatā multāmește membrilor pentru interesul dovedit față de cauza comunā și dechiarā conferința de închisā.

E.

Din societatea română.

Tinerimea română din Ecica invită la *Producțiunea teatrală* împreună cu *petrecere românească cu joc, ce se va ținea vineri în 15/27 august a. e. în ziua „sfintei Mării“* în sala cea mare a berăriei din loc comitatul aranjator. Venitul curat e destinat pentru scopuri *filantropice*. Intrarea: de persoană: loc I. 60 cr. l. II. 40 cr. l. III. 25 25 cr. de familie: l. I 1 fl 30 cr. l. II 90 cr. *Inceputul precis la 8 ore s. ra.* Suprasolvirile benevole se primesc cu mulțămintă și se vor cuita publice. Să va juca „Prin mo rte la victoria“, comedie de Kotzebue.

Adunarea generală a Asociațiunii transilvane se va ținea la Mediaș în 27 și 28 aug n. Prețul de intrare la concert s'a redus la 50 cr. de persoană, iar cel dela petrecerea cu dans la 2 fl. de familie. P. t oaspeți sunt rugați să se însinue de timpuriu cu deosebire la banchet și cuartir, căci numai cei insinuați vor fi prompt serviți.

Dionisiu Roman, Mediaș.

Cronica săptămânii.

Dela noi.

Iubileul II. Sale Dlui Michail Pavel. La 11 septembrie a. e. se vor împlini anii 25 dela urcarea sa binecuvântată de Dumnezeu și oameni, pe scaunul episcopesc al diecesei gr. cat. de Oradea mare. Din acest incident se va serba jubileul de 25 de ani cu mari festivități, a căror program însă încă nu e stabilit.

Ministrul de interne a aprobat sentința prin care dl Dr Aurel Mureșan, directorul Gazetei Transilvaniei din Brașov a fost condamnat de poliție pentru convocarea conferenței electorale. Dl Dr Mureșan e osândit la 8 zile închisoare și 50 fl. amendă.

Dar Măria sa s'a și îndurat să aproabe statutele Astreii.

Membrii congresului bis. sârbesc într'o dare de samă au arătat alegătorilor că toată vina nesucesului o poartă guvernul care i-a chiar învinovătit că nu s'au supus cuvântului împărătesc. Congresul respinge cu toată hotărîrea astă apucare prin care guvernul vrea să pună responsabilitatea pentru amestecul său nelegal în cărca coroanei și privește ca succes faptul că congresul s'a numai amânat, nu dizolvat.

Dr Weigand în Sălajiu. Savantul profesor dela Lipsca își continuă și în est an călătoria de studiu printre Români. De astădată va cerceta părțile nordice ale Transilvaniei, la 14 l. c. Dr Weigand a sosit în Șimleu, unde a fost ospital primit la Dl vicar Al. Barbulovici. De acolo a plecat spre Sătmar.

Resvrătire de muncitori. In Löcse, între lucrătorii dela apaduct a isbucnit o resvrătire violentă. Au intrevănit gendarmii și lucrul a ajuns la conflict sângeros. Muncitorii dădeau cu cuțitele, gendarmii cu baionetele. Treisprezece muncitori și un gendarm au fost răniți, parte greu, parte ușor. La 22. aug. n. s'au pus în grevă pietrarii din Pesta, în număr de multe mi. Voind să rețină și pe ceilalți cari lucrau au ajuns la pârulală cu polițiștii, și cam o sută de lucrători și polițiști s'au rănit mai mult sau mai puțin greu.

Îșind și trupele, lucrătorii s'au liniștit, dar acuma vreau să se pună în grevă și timplarii cari asemenea sînt în număr de peste 20.000, de aceea meșterii sunt foarte îngrijiiți.

Tunel sub Dunare. În Budapesta s'a hotărît în princip facerea unui tunel pe sub Dunăre între podul de lanț și al Margaretei. Construirea unui pod n'o conced împrejurările nefavorabile de teren.

Tricolor nebăgat în samă. La congresul internațional al medicilor ținut în Moscva la 19. aug n. și zilele următoare, au fost arborate *toate* flamurile țerilor cari au fost respresentate, numai acela al Ungariei nu. Interpelându-se (din partea unor reprezentanți ai Ungariei) arangiatorii festivităților din Moscva, ei au respuns foarte mirați că arborându-se flamura negrugalină, adecă aceea a Austro-Ungariei ei au crezut de a fi sătisfăcut cerințelor. A făgăduit că această eroare se va repara — *ulterior*.

Călindarul gregorian la gr. ort. O știre din Roma spune că Papa a trimis la curțile gr. or. pe savantul iesuit Tomdini cu scop de-a exopera întroducerea călindarului gregorian și la gr. ort.

La 24. aug. n. opoziția *dietei croate* a prezentat răspuns separat la mesagiul de tron și după ce și-a înșirat plângerile încontra guvernului din Pesta care sărăcește țara lor, o despoaie de drepturile sale și vrea s'o maghiarizeze, cere neatîrnarea Croației și alipirea Fiumei Dalmației, Istriei, Bosniei și Hertegovinei la ea.

Foile ungurești răspund că despre așa ceva nimeni nu va sta la vorbă cu Croații

O familie otrăvită. Carol Schmalz și familia sa locuitor din Tétény — în zilele acestea după ce au mâncat toți din o găscă friptă s'au bolnăvit și în curând, tatăl și o fiică au și murit. Causa a fost că sporinduse cărțanii în curtea lui Sch. el a cumpărat ar-enic și l'a împrăștiat prin curte. Nu peste mult hoarele (galițele) au început a se îmbolnăvi și în urmă a și izidi (crăpa.) Strângându-se multe muște pe mortăciuni, Sch. a mai aplicat și vase cu otravă în contra muștelor. Când se umpleau vasele, muștele moarte le aruncau în curte unde apoi le măncau galițele, cum poate au mâncat și din otrava aruncată la cărțani. Din pricina asta apoi s'au bolnăvit galițele și din o găscă astfel de bolnavă a mâncat întreaga familie. Sch. și fiică sa au căzut jertfă nesocotinței și neglijenței lor.

Să ne ferim a aplica așa ușuratic otrăvuri la cari nu ne pricepem!

Comuna Vajdacska în Bodrogeköz a ars aproape cu totul: 150 de case cu grajduri cu tot sunt nimicite, oamenii abia au scăpat cu viață. Paguba e de 150000 fl.

Foile ungurești sunt supărate foc ca un anume Biró, Ungur neaoș, care s'a așezat în satul Lobosinț, cercul Lipova și-și a agonisit o stare bună, și-a uitat de tot originea și s'a făcut „Valah ca toți Valahii“, încât a lucrat chiar la ziua lui Stefan. — Grozăvie!

Știri mărunte. In minele *Inaszó* (lăogă Salgótarja) o familie: tată, mamă și doi copii au murit inveninați de ciupercei. — O fata din *Tornia* cu numele Szabados Katalin mergând spre Arad ca să și caute serviciu, pe drum a dat de o ceată de țigani vagabonzi, cari au început a o persecuta. Au prins-o și ducându-o în o holdă de cucuruz au despoiat-o de haîne și de tot ce avea la sine și apoi, au lăsat-o acolo jumătate moartă.

Biata fată așa s'a îngrozit de ei încât a nebunit. Prețul grăului s'a urcat la 14 fl., cât n'a fost dela 1882 încoace.

*

Necrolog. Ioan Hosszu paroch și protopop gr. cat. al Cojognei a repausat în Coșogna la 17 aug. n. a. c. în etate de 75 ani.

Nicolau Gane student de cl. VII. gimnazială, a repausat în Semic la $\frac{5}{17}$ aug. a. c. în etate de 18 ani.

Ananiă Mureșan paroch gr. or. în St. Măria a repausat la 30 Iuliu v. a. c. în vârstă de 60 ani.

Andrei Truța perceptor la sedria orfanală din com. Cojocna. a repausat în Bouț, la 17 aug. n. a. c. în etate de 54 ani.

Din România.

Nimic nou, decât că foile opoziționale scriu și acolo multe despre „Protestul“ tinerimei române din Brüssel, predat Conferenței interparlamentare. care de geabă delegații ungurești s'au nisuit să-l respingă, căci o replică tot a tinerimei a arătat ori și cui că Protestul a spus adevărul curat.

Foile guvernului abia amintesc lupta aceasta. Celea ungurești sînt amărîte până în suflet și amenință că „s'vor lua măsuri cari să pună capăt odată pentru totdeauna agitațiunilor valahice.“ (S' auzim!)

Din străinătate.

La Pilsen, Teplitz și alte locuri Cehii s'au legat de Germani, dar au fost bătuți binișor. Nebiruindu-i în luptă voinicască au ucis hoștește pe dl Franz Richter la Herrlich lângă Osegg și încă l-au ciungărit în modul cel mai neomenos. În urma acestor fapte și contele Thun în numele proprietarilor constituționali a declarat lui Badeni că ei nu vor lua parte la conferența de împăcuiere, fiind toată activitatea guvernului îndreptată în contra Germanilor. Toți ceilalți deputați germani au luat aceeaș hotărîre, deci conferența plănuită pe 26. aug. nu s'a ținut, deși Badeni a trîmbițat în lume că Germanii vor *trebui* să iete parte la ea. În Praga au fost turburări atât de mari încât o parte a garnisoanei stă totdeauna sub arme.

Cehii cer acum convocarea dietei boeme pe sama lor — căci Germanii nu vor lua parte — și eșirea ministrilor germani din cabinet; foile din Viena însă zic că se va întempla tocmai contrarul, adică are să se ducă Badeni și ai săi. La ori ce cas situația e atât de încurcată încât cere nesmintil o lămurire grabnică, altfel va izbucni războiul între Cehi și Germani.

La 25. aug. n. Badeni s'a sfătuit cu Banffy, precum deja la 24. cu toți ministrii austriaci apoi cu Goluchovski, care a plecat îndată la Ischl, unde e împăratul. Foile scriu că se va desființa constituțiunea Austriei, căci împăcuierea popoarelor e cu neputință.

În India s'a răscolat poporul Afridi, a bătut pe Englezi și înaintează mereu, fiind îndemnați din partea Afganilor cari vreau să scape și ei de Englezi. Preoții mohamedani dela India până la Maroco, dela Adrianopol până la isvoarele Nilului predică „războiul sfînt“ în contra „necredincioșilor.“

Astă apoi trece peste glumă! Ce-i drept, Mohamedanii sunt numai vr'o 200 de milioane, creștinii lumii vechi (mai ales în Europa, în Asia și Africa sunt numai puțini) sunt vr'o 350 de milioane; dar luând în samă fanatismul acelora cari cred că cei căzuți în războiul sfînt merg de-adreptul în rai, unde-i așteaptă „fete albe cu ochi negri în grădini frumoase lângă ape răcoroase“*) precum zice coranul, lucrul merită toată atențiunea. Căci ce pot oameni pentru cari moartea e cea mai mare fericire, asta a văzut-o lumea când o mână de Arabi sub Mohamed și urmașii lui a cucerit în scurt timp împărățiile cele mai mari de pe atunci. Precum se știe, sultanul e tot deodată și „califul“, adică urmașul lui Mohamed, care are asupra credincioșilor săi aceeaș putere ce o avea papa în evul de mijloc. Lui trebuie deci să-i sară întru ajutor toți „drept credincioși“, fie ei sub stăpînirea ori cui. Și ura acestei mulțimi în contra „ghiaurilor“, a ajuns la turbare prin amestecul neconținut al puterilor, atât de umilitor pentru „stăpînul lumii, umbra lui Dumnezeu“ și cum îl mai numesc pe sultan. El însă, cu toată puterea sa, nu se crede sigur nici o clipă, ci într' una se mută, prin uși cunoscute numai lui, dintr'o chilie într'altă. Mai ales acum, când Armenii s'au săturat de răbdările prăjite, și au început de nou a arunca bombe, răspândînd spaimă prin Stambulul întreg. Poliția a aflat multe cuiburi de armeni și multe bombe, parte în lucrare parte gata să fie aruncate în fre mulțime.

Armenii adică vreau să provoace nouă măceluri: să piară dintre dînșii sute, chiar mii — numai ca ceilalți să scape la urma urmelor de sub jugul Turcilor.

Pe de altă parte Islamul se lățește binișor în Anglia. Trăiesc acolo multe mii de oameni cari în Asia sau Africa s'au făcut mohamedani și se nisuiesc să lătească legea nouă între creștini. Ba, au înființat acum trei ani chiar „Agenția mohamedană“ care lucră neînțecat pe de o parte pentru unirea tuturor sectelor și tuturor țărilor mohamedane în credința și sub stăpînirea sultanului, pe de alta pentru a câștiga cât se poate de mulți membri noi între creștini, mai ales între cei cu vază. Și nu lucră înzădar!

Scopul lor nu e altul decât: Islamul să cucerească de nou lumea întreagă!

*

Greu îi va fi fost țarului tuturor Rușilor, dar totuși l-a primit pe argăsitorul jidan de odicioară, acum presidentul al republicii franceze, cu aceeaș onoruri ca pe cei doi împărați. Numai una l-a supărat rău, anume că „șornaliștii“ sosiți cu Felix Faure (vorbeste for) s'au îmbulziți atât de tare, încât l-au călcat pe degetele picioarelor Prea înalte. Mai tîrziu gazda și oaspele au cântat cîntecul vechi despre „relațiile lor intime“, dar ori cât de mult Francezii și-au lungi urechile n'au auzit cuvîntul atât de mult dorit: alianță, din buzele idolului lor. De aceea s'a și grăbit Faure să spună că și lui nimic nu-i e mai drag decât pacea.

Par' că țarul a învățat și dela țiganii cari știu să joace ursul, și dela italienii din Savoia cari știu să joace mămuța!

*) Această credință e la Mohamedani încă aproape neclătită; abia aici colo îndrănesc a trage la îndoială spusele coranului, pecedî în Apus abia țărani mai cred în rai.

Bibliografie.

A apărut: Manual pentru usul necroscopilor comunali, de Dr Stefan Erdélyi. Oreștie, „Minerva“ Institut tipografic, societate pe acții. 1897.

Această cărticică nunumai că este de mare folos pentru noi, românii, dar încât știm noi e și cea dintâie publicație românească de felul acesta. *Toate* cunoștințele, învățăturile, ce sunt de trebuință pentru un necroscop, (mortuar) dar și mai mult, se cuprinde în această cărticică și nu putem din destul să o recomandăm publicului nostru, în deosebi în atenția comunităților, preoților noștri.

A nu procura cărticica aceasta ar fi nunumai o mare pagubă dar și o nepăsare păcătoasă. E scrisă în o limbă bună românească, afară de unele cuvinte străine ca cataplasma (cârpă udă) cari era bine să fie esplicate, stil ușor; tiparul e ceteț curat, materialul bine împărțit, ușor de priceput. E scrisă nu numai de omul învățat, dar și de omul cu inima sinceră iubitoare de neamul său — vrednicul nepot al neuitatului episcop al Orădii mari, de pia memorie Vasilie Erdélyi. Cărticica e legată frumos, costă 2 coroane și se poate procura deadreptul dela autor, Oreștie (Szászváros).

Deslegarea ghicitorii din 16 e următoarea: Roma, Omar, Mora, Amor, Maro, — Publius Virgilius Maro.

Bine au deslegat-o doamnele și domnișoarele: Netta Călcianar, Orsova, — Elena Medean, — Mărioara C. m. Popovici, Ciaba, — Sabina Opra, Visag, — Mărioara Florescu, Dubesți, — Victoria Vicaș, Hidig — Mărioara Petruț, Șepreus.

Domnii: Iosif Liuba, Măidan, — Eremia Tașiș, Sangeorgiul român, — Petru și George Leucuța din Chișlaca și Coroi.

Premiul l'a câștigat dl Iosif Liuba. St. domn binevoiască a ne avisa, care număr din „Bibl. pentru toți“ dorește să i-l espedăm.

Poșta redacției.

La mai mulți. Da în articlii de R. în „Internaționale literaturberichte“, despre Vlahuță și Coșbuc, sunt și traduceri, fragmente, — numai poesia „Noi vrem pământ“ de G. Coșbuc e tradusă *întreagă*.

Dnei A. P. R. în B. Comloș. Am primit manuscrisul mulțămim!

Dnei mele în G. Sunt bolnavă, A. ditto, al treilea dintre sfinți e așa de ocupat de abia-și vede capul. Am primit carta. Vor apărea toate, una după altă. fi în pace. Celealte vor urma cât de îngrabă. Compactorul nici azi nu a isprăvit, altminteri le primeai toate demult. Sărutări de mâni!

Dlui E. T. în Sângeorgiul r. Cât de curând primiți și cealaltă carte! Nr. 52 credem că a ajuns deja.

Dsoarei A. L. în Feni. Vê mulțămim pentru abonament, și scrisoare.

Dlui E. Dreptatea. Am primit scrisoarea, ne am bucurat și vê mulțămim! N'ar fi rău să fie bine toate, dar ce să facem dacă nu se poate!?. .

Dnei C. P. în Marotlaca. Abon. a sosit, vê mulțămim! Nr. 2 nu-l mai avem dar vom căuta să ni 'l câștigăm și apoi vi 'l trimitem Nr. 15 s'a espedat. Vê mai lipsesc și alții? Dela Nr. 8 până la 20 avem încă.

Dnei I. E. n. R în Bis. Al a, Dnei L. C. în Papmezeu, — Dlui C. O. în Uzdin. Abonamentele le am primit, vê mulțămim!

Dlui G. B. D. „Neuhochdeutsche Elementargrammatik von Hoffmann-Schuster“, Grosses Verlag, Halle, cred că-i cea mai bună. Mai poți încerca cu Lyon Dresden Wilmanns (mai multe părți), mai mică e „Schulgrammatik“ a lui Knauth. Am primit toate, cartea dorită și scrisoare vor urma. Salutări.

Ghicitura de șah

de

Emilian Micu.

Să desleagă după săritura calului.

			†			
	Po-	nă	sie			
		po-				
por	tă-	e-	cu	din		
	is-		fân			
	La		vor			
			S'e'n-			
	Să		têl-			
	neș-		dor.			
sê-	cu	nă	te	tă		
		ru-				
	mor.	dor	pâ-			
			†			

Termin de deslegare 7. 19. sept.